اول کتبخانه سندن ٤ نچی کتاب

آول خلقینڭ خدمت آتلری حقنده .

آلارنڭ اعضالرینڭ ترتیب قیلنووی، آشاتو، تربیه هم خدمت آتلرینی نی طریقه آصرارغه کیره‌کلگنی بیان ایته‌در .

محرری : پرافیصور ایڤان پاپوف.
مترجمی : ویتیرینارنی فیلدشر عزیز سیف الملوکف

ناشرلری : برادران کریمفلر.

مطبعهٔ کریمیه قزانده
۱۹۱۱

КАЗАНЬ.
Типографія Т. Д. „Бр. Каримовы“.
1911.

هر بیر اشله‌وچی خواجه یاخشی خدمت آتلرینڭ نی درجه‌ده کیره‌ك ایکانچیلگن بیك یاخشی بله همده اوّل آندی آتلی اوزنده نیچکده بولدرغه طریشه‌در .

شونڭ ایله برابر خواجه‌غه اوزی تله گانچه بولورلق آتلرنی بازارلردن کوب وقت تابوب بولمغانلغی هم‌اوز یورطنده اوسدرولریده یگل‌توگل ایکانچیلگی بیك معلومدر. بزنڭ روس کرستیانلرینڭ آتلری گرچه یورطلرنده تربیه‌لب اوسدرگان بولسه‌لرده برر کیمچیلکسز بولمی قالمیدر . بولارنڭ آتلری کوچسز کوبسنچه آور ییر اشینه یاراقسز بولالر. بوندی آتلر برله کونیده بر دیساتینه توگل یارطی یا که اوچ چیرك دیساتینه ییرنی سورولریده بیك چیتن بولادر ، چونکه بو وقت آتلر طوقطی، باشلرن هم چایقی آورصولو آلا باشلیلر. بو وقت قینلاو ، چبرقیلر اصلا یاردم ایتمیدر .

آتلرنڭ نیدن کوچسز بولولری ییر خواجه‌لرینڭ اوزلرینه‌ده معلومدر، چونکه آلار اوزلری‌اوك «نچار آشاتقاچ البته آنڭ اشیده نچار بولاشول» دیه‌لر. بوسوز بیك درست. لکن شولایده بولسه بز بونده: اول آزق فقط اشنڭ یارطیسنه‌غنه توراديه آرتدرابز. بعض بر آتنی سین نی گنه چاقلی آشاتسا گده اول همان شولای ییر اشینه یاراقسز بولادر. شولای برلغاچ آتنڭ کوچسز بولووینه ایکنچی بر سببده بار ایکان. شونڭ اوچون آنی بزگه آزقدن ازله‌میچه ایکنچی بر نرسه‌دن ازله‌رگه

تیوش بولادر. درستده‌ده شولای شول: آتنڭ اشکه یاراقلی بولوینڭ یارطیسی طشدن قاراغانده اعضالرینڭ یاخشی ترتیب قیلنووندن کیله‌در.

هراشنڭ اوزینه مخصوص آتی هم آننڭ اعضالرینڭ ترکیبی باردر. مثلا: یورتاق، چابو آتلری اورنینه یوك آتلری؛ یوك آتلری اورنینه یورتاق، چابو آتلری یارامیدر. آول خلقینه یاخشی کوچلی خدمت آتلری کیره‌ك بولدقندان منه بز بونده آننڭ کیره‌ك اورنلرنغنه ایته‌چکمز.

خواجه شوشی بز ایته‌چه‌ك خاصیتلرنی بیلك یاخشی ایسنده طوتسه بازاردن آت آلغانده‌ده یا کلشماس هم اوزیورطنده آت اوسدرگانده‌ده استعمال قیلور دیب بله‌بز. منه شونڭ اوچون بز بونده آول اشلرینه یاری طورغانغنه آتلرنڭ بدنلرینڭ هربر اولوشن معلوم ترتیب ایله تفتیش قیلابز.

آتلرنی طشدن قاراو.

باش.—اگرده آتنڭ باشی زور، ماڭلایی هم جیلکه‌سی کیڭ بولسه ایگ لایق آت بولادر. قولاقلری صغر قولاغی شیکللی صالنوب طورماسون، چونکه بو، آتنڭ کوچسز هم یالقاولغنه علامتدر. بوندی قولاقلی آتلر کوبسنچه قارت بولالر. کوزلری تری، کوڭللی بولسون. صالونغان هم بعض بر آورو ایله ضررلنغان بولماسونلر. ایرنلری یاخشی یوملغان بولسون صالنوب طورماسونلر.

اگرده کوزلری، آستقی ایرنی صالونغان، قاراولری کوڭلسز بولسه بولار آتنڭ قارتلغنه، جونچیگانلگنه یاخود آورو بولوینه علامتدر.

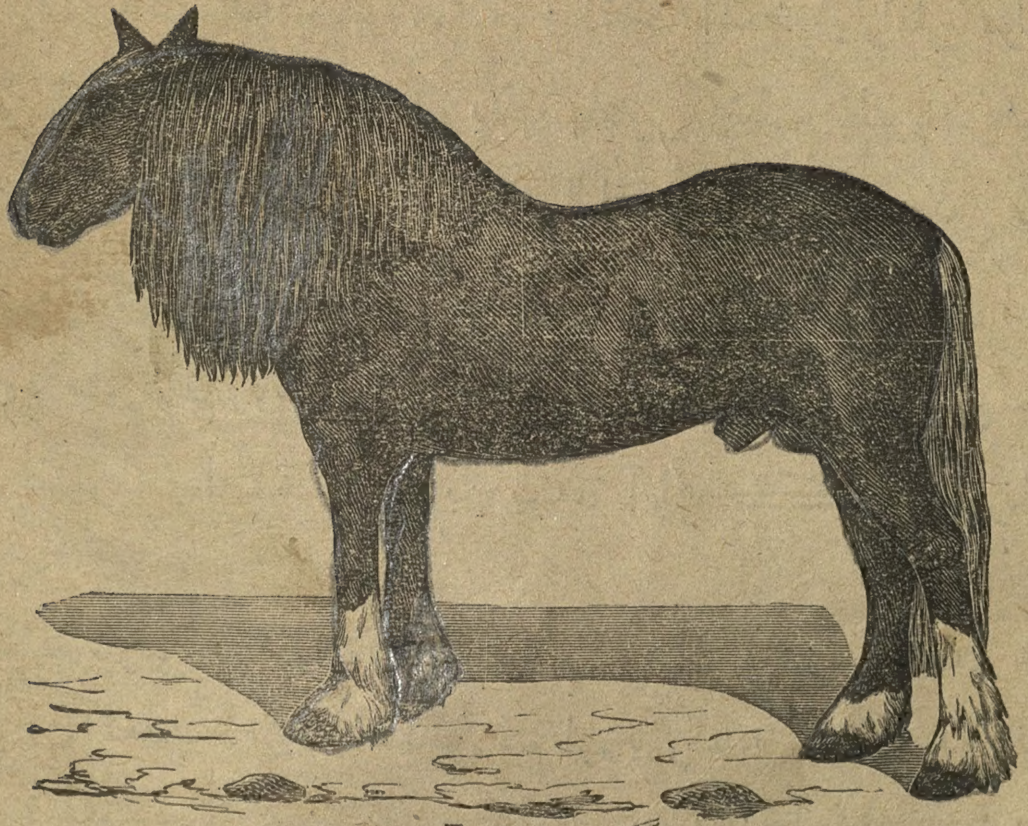

بیتوگ نسلینك آیغری .

آتدن صوك یاڠاق سویه‌گی کیکمی توگلمی ایکانلگن بلور اوچون آستقی یاغدن توتوب قارارغه کیره‌ك. بوسوبه‌ك نیقدرلی کیلڭ بولسه شولقدر یاخشیدر، چونکه کیلڭ یاڠاقلی آتلرنڭ صولوش آلا تورغان یوللاری ایرکن یاصالغان بولا. بوندی آتلر آور یوکلر تارتقانده، طاوغه قارشی منه‌رگه طوغری کیلگانده‌ده ایرکن صولوش آلالر . شولایوق باشلرن تله‌گان یقغه ایرکن بوره آلالر. یاڠاق آستنده هیچ بریومشاق وقاطی شیش‌ده بولماسون. اگرده آتده بوندی ششلردن بره‌رسی بولسه ایڭ یاخشیسی اول آتنی آلماو یاخود آلغانده‌ده ۋیتیرینارنی ۋراچلر قاراغاچقنه آلورغه کیره‌ك . بوندی ششلر کوب وقتده ماڠقالی آتلرده بولادر . بوآورو یوغشلی آورودر . اگرده بوآورو یوقسه حیوانلیغنه توگل حتی کشینیده اوتره‌در . شولایوق آتنڭ جیلکه‌سندن توتوب قاراو ضرر بیرمیدر ، چونکه بونده توزه‌توی بیك قییٖن یاخود بتونله‌ی توزه‌توب بولمی تورغان ششلر بولغالیدر.

بو وقتده‌ده حیوان دوقترلرینڭ کیڭاشی کیره‌ك بولادر . خدمت آتلرینڭ باشلری کورکه‌م بولولری لازم توگل، اگرده آتنڭ باشی بیك ماطور بولمیچه آورده بولسه‌ـ بوخواجه‌غه ایڭ قولای (معقول) آتدر. اگرده بوندہ باش یاخشی قالون موینغه‌ده قوشلغان بولسه بیگره‌کده یاخشی بولادر. بوندی باشلی آتلر آوریوکلر یورترگه بیك یاخشی بولادلر.

موین. ـ موینی کیڭ، قالون بولورغه بیك اوزون بولماسقه تیوش. نچکه، اوزون هم آرق موین آتنڭ کوچسزلگنه علامتدر.

جیلکه ـ جیلکه‌سی بییك بولماسقه کیره‌ك : آندی آتلرنڭ قاموطدن یاخود اگرچاقدن جیلکه‌لری بوزولوب اشکه یاراقسز بولادلر.

کوکره‌ك ـ کوکره گی تیره‌ن هم چیلکه یاغی کیڭ بولسون ؛ ایکی قالاق سویه‌کلری آراسینه قصولوب تورماسون. آتنڭ کوکره گی طار بولسه کوچسزلککه علامتدر.

طار کوکره‌کلی آتلر کوب وقتده یوتکرو، صولولری طارایو هم شونڭ شیکللی آورولر ایله زحمت چیگه‌لرده یاخشی خدمتچی بولا آلمیلر.

آت آلغانده آتنڭ صولو آلووینه بیك اعتبار ایله قارارغه کیره‌ك. اگرده آتنڭ یاننده تورغانده یش یش صولو آلووی بلنوب تورسه اول وقت زاپاللی آتنی آلوی بیك یکلدر . بو آورونی توزه‌تو بیك قیین یاخود بتونله‌ی توزه‌توب بولمیدر .

آرقا . ـ . آرقاسی ، بیلی هم آرتی کیڭ بولورغه کیره‌ك .

قورصاق . ـ . قورصاغی زور هم صالونغان بولماسون. بوندی قورصاقلی آتلر نچار اشله‌وچه‌ن، تیز آروچه‌ن هم چبرقی ایله صوقغانده برآز سیکرگان بولورده آندن بتونله‌ی طوقتار . قورصاغی زور هم صالونغان بولماسه ایڭ یاخشیغه حسابلانه‌در . بوندی آتلر یورگانده یکل هم زور قورصاقلی آتلر شیکللی تیز آرماوچان بولادلر .

شولایوق آتنڭ سیمز، آشاتقان بولماونڭ بیك اعتباریله قارارغه کیره‌ك. کوب خواجه‌لرغه آتنڭ سیمز بولوی بیك اوخشیدر. لکن بو بیك زور خطالقدر. سیمز آتلر یاخشی اشلی آلمیلر، تیز آرالر، بیك قاطی تیرلیلر هم مشقلدیلر. (بوولالر). شونڭ اوچون بوندی آتلر کوب وقت آور یوك یورتکان چاقلرنده قاپلتقنه ئوله‌لرده.

کوب کشی شوندی سیمز آتلرنی یاراتدقلرندن آت صاتوچیلری آتلرینی بازارغه چغارغه برایکی آطنه قالغاج کورپه، اون هم آرپا آشاتوب چغاره‌لر بونرسه‌لرنی آشاتقاچ آتلر سیمره‌لر، توگه‌رکله‌نه‌لر، ماتورلانه‌لر هم جونلری یالتریدر. خواجه بوندی آتنی آلوب قایتوب برایکی کون اشله‌دیسه آتی بیك تیز آرقلانه طاغی اوّلگی آرق حالتنه قایته‌در.

منه شونڭ اوچون آت آلغانده آنڭ بدنن بیك اعتبار ایله قاراب آلورغه کیره‌ك. بدنی آرق هم اوستنده‌گی ایتلری آیرم آچیق بلنوب طورسون.

بونده آرقلن مرادده طشدن قاراغانده بتون سویه‌گن خصوصا قابرغالری ایله آرت یانباش سویه‌کلردن صانارلق بولسون دیگان سوز توگلدر. بلکه آتنڭ بتون سویه‌گیده ایتلر ایله یاخشی قابلانغان بولووی تیوشدر. اگرده آت شوشی بز ایتکانچه بولسه اول وقت آنڭ کوچلی بولووینه علامتدر. بونڭ طورسنده خواجه‌لر اوزلرینڭ تجربه‌لرندنده بله‌لر. آلار اوزلرون «سیمز» قالون بولوچیلاق ایله‌گنه کشی کوچلی برلمی بلکه بتونله‌ی بونڭ کیرسنچه کیڭ سویه‌کلی بولوبده تازاده بولسه منه شول کشی کوچلی اشچی بولا» دیلر. منه آتنیده شول جهتدن گنه قارارغه کیره‌ك.

آتنڭ گاوده‌سی کیڭموتوگلمو ایکانینی بلور اوچون آنڭ آل هم آرت

آیاقلرینه قارارغ کیره‌ك. اگرده آیاقلری بر برسینه یاقن تورمیچه یراغراق تورسه‌لر بو آتنڭ گاوده‌سینڭ کیڭ بولووینه علامتدر. آیاقلرینڭ آراسی کیڭ بولولری کوکره گینڭ هم آرتنڭ کیڭ بولووندن کیله‌در، شولای بولغاچ بوندن بزگه آتنڭ طارگاودلیسن آلماسقه کیره‌ك ایکانچیلگی بلنه‌در. طاغن قایتاروب ایته‌بز آت آلغانده ممکن قدر کیڭ گاوده‌لیسن آلورغه طرشغز کیڭدن مرادده یوغاریده ایتلگان شیکللی سیمز جووان بولماسون.

آیاقلری نچکه، اوزون شولایوق اوزی قسقه بولوبده جووانده بولماسون. بولارنڭ برسیده یاراقلی توگللردر. اوزی نچکه اوزی اوزنده آیاقلی آتلر ییرقوراللرنده یاخشی یورمیلر هم بونده کوچسزلکلرن بلدره‌لر. آیاقلری قسقه بولوبده جووانده بولغان آتلر کچکنه بولدقلرندن جیگه‌رگه اوڭغایسز بولالر. تنینڭ باشقه ییرلرنده‌گی شیکللی آتنڭ آیاقلرنده ایتلر یاخشی بولورغه هم یورگان چاقلرنده آیاقلرن یکل هم تله گانچه قوزغاته تورغان بولورغه تیوش. صغرشیکللی آیاقلرن اوستره‌ب یوری طورغان بولماسونلر. شولایوق آتنڭ تویاقلرینه‌ده بیك اعتبار ایله قارارغه کیره‌ك. طویاقلری صاو هم نق بولسونلر.

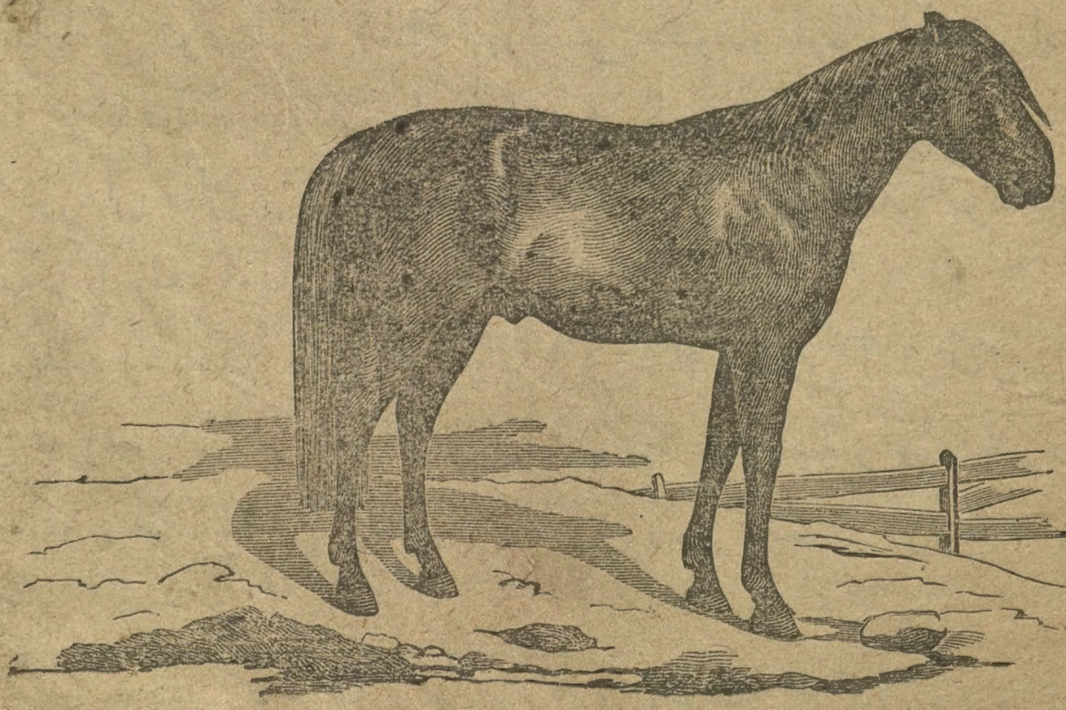

قالمق آتی

نچارطویاقلی آتلر گرچه باشقه ییرلری تمام بز ایتکانچه کیلگان بولسه لرده اشکه یاراقسز بولالر. طریاقلری قصلغان، برر یاققه قیشایغان هم بیك قاطی یارلغان هم شونك شیکلی نچارطویاقلی آتلرنی آلودن بیك صاقلانورغه کیره‌ك. بوندی طویاقلرنی کوبسنچه بتونله‌ی توزه‌توب بولمیدر یاکه توزه‌تکانده‌ده بیك باگه‌ن کشینك داوالاوی هم بیك اوزاق وقتلر ایله‌گنه ممکن بولادر.

امده آتنك بویی بیك اهمیتلیدر. شونك اوچون آتنك بویی بیك بیوکده هم بیك ته‌به‌نکده بولماسقه‌تیوش. خدمت آتلری اوچون اینك یاخشی حسابلانه تورغان بویده ٢ آرشین یاخود ٢ آرشینده ١ – ٢ ۋیرشوکدر. آتنك بیوکلگی نه‌ق ییردن آلغی آیاغنك طویاغندن جیلکه‌سینك اینك بیوك ییرینه قدر اولچه‌نه‌در. بولای اولچه‌و گلاگول * دیگان بز قورال ایله اولچه‌نه‌در. بوقورال هربر ۋولصتنوی پراۋلینیه‌ده بولادر. بوقورال ۋیرشوکلرگه بولنگه‌ن بر اوزن هم شوکا‌رغه آرقلی یاصالغان ایکنچی قسقه‌ره‌ق طایاقدن عبارتدر. اوزون تایاقنی کیره‌گنچه قویغاندن صوکره آتنك جیلکه‌سینك نه‌ق یوغاری ییرینه تگی آرقلی یاصالغان قسقه طایاقنی توشره‌لرده آتنك بیوکلگی کوبه‌و ایکانچیلگنی بله‌لر.

اگرده قولده بوگلاگول دیگان قورال بولماسه آتنك اورنینه بیر اولچی تورغان صاژین طایاغیده یاریدر. آتنی اولچه‌گانده بوطایاقنی بیك تیگز اورنغه قویارغه کیره‌ك.

بیك بیوك مثلا: ٢ آرشینده ٤ – ٦ ۋیرشوك بولغان آتلر آول خلقی اوچون یاراقسز بولالر، چونکه بولارنی تربیه قیلو، جیگو هم بولار برله اش اشله‌و بیك مشقتلی بولادر. شولایوق زور آتلرغه آزقده کوب کیره‌ك بولادر.

---

* روس حرفندن گ حرفینه اوخشاغانه کوره بوقورالنی گلاگول دیه یورتله.

شولایوق کچکنه یعنی بیوکلگی ایکی آرشیندن کیم بولغان آتلرده یاراقسز بولالر، چونکه بولار عادتده کوچسز هم جیگوگه اوکغایسز بولالر.

بز یوغاریده خدمت آتلاری نیندی بولرغه کیرهك ایکانچیلگن قاراب اوتکاردك ایندی شولای بولغاچ آت آلوچی کشی بازارلردن، یارمنکالردن شولایوق آولداشدن آت صاتوب آلغانده اوزن آلدا تماس آلغان آتینك خدمت آتینه یاراقلیمو توگلمو ایکانچیلگن یاخشی بلوب آلور دیه ظن قیلابز. اگرده آت آلا تورغان کشی اوزی آلا بلماسه اول وقت ایلك یاخشیسی حیوان دوقتریده مراجعت قیلودر.

بزنك آت بازارلرندن اوزگا یارارلق یاخشی آت، آیغر یاخود بییه صایلاولر بیك آسات توگل. کوبسی آرق، کوچسز هم کچکنه بولالر. شولایده بولسه بولار آراسنده خدمت اوچون یاراقلی آتلر یوقن دیب ایترگه یارامی. اگرده بازاردن آلغانده اعتبار ایله یاخشی قاراب، بلوب آلغانده خدمت هم نسل اورچتر اوچون شولاروق آراسندن قایسی برسن هیچ برقورقمیچه آلورغه ممکندر.

شهر هم آول آت بازارلرنده ویارمنکالرنده ژیاتکه، اوربنبورغ، پیرم، اوفا هم باشقه گوبیرنا آتلری صاتلادر. منه شوشی آتلرغه بیك اعتبار ایله قارارغه کیرهك. بولار آراسنده بیراشینه ایلك یاراقلی آتلر، آیغرلر هم بییه‌لر تابلادر. اگرده شوشی بزایتکانچه صایلاب صاتوب آلغانده خدمت هم نسل اورچتر اوچون هیچ برقورقمیچه آلورغه یاریدر.

یوغاریده پیرم، ژیاتکه، اوفا، اوربنبورغ هم باشقه باشقه گوبیرنا آتلری دیگانلر بز بولای تلده ژیاتکه، آبژین، فین، قالمق هم باشقرد آتلری دیه یورتله‌لر. شولایوق بونك خدمت اوچون ایلك یاراقلی آتلردن کلیبیر (بو آتلر پیتر بورغ هم شوکارغه کورشی گوبیرنالرده) هم ژمود

(کاؤینسکی گوبیرنا خلقلرنده بولالر.) آتلرنیده ایتوب کیتمچه یارامیدر *

شوشی بز ایتوب اوتکارگان آتلرنك نیندی آتلر ایکانچیلکلرین ذهنده نغراق قالدرر اوچون بز بونده ژمود، فین، کلیپپیر، قالمق، بیتوگ هم آردین آتلرینك صورتلرنیده توشرەبز. طشدن قاراغانده بو آتلرده بز یوغاریده ایتوب اوتکەرگان علامتلر بیك کیلەدر.

خدمتکه یارارلق آتلرنی بز باشقه گوبیرنالردنده طابارغه ممکن دیدك. منه شونك اوچون ممکن قدر شولارنی طابارغه طرشرغه کیرەك.

بز حاضر طشدن قاراغانده خدمت آتلرینك نیندی بولورغه کیرەکلگن بیك یاخشی بلسەك خدمت آتلری اوچون بوغینه یتمیدر. شولایوق بولارنی آشاتونیده اعتبارغه آلورغه کیرەك. آزقدن باشقه آنك طشدن قاراغانەغنه بار بیریك کیلووی برلەگنه بولمی. شونك اوچون آزق یاخشی، طوقلقلی بولورغه آنی تربیەلی بلورگه وآنك آرتندن طرشوب یوررگه کیرەك. منه شوشی وقتدەغنه آت سلامت، اشکه کوچلی هم خواجەسینه اوزاق وقتلر خدمت ایته آلادر.

خدمت آتلرینی نیچك آصرارغه کیرەکلگی حقنده بز بونده قسقەچەغنه معلومات بیرەبز.

---

*) بیك کوچلی هم بیك اری روس آتلرندن بیتوگ آتلریدر. بولارنی ۋارونژ گوبیرناسینك هم آنك کورشی گوبیرنالر کرستیالرنده اوچراترغه ممکن.

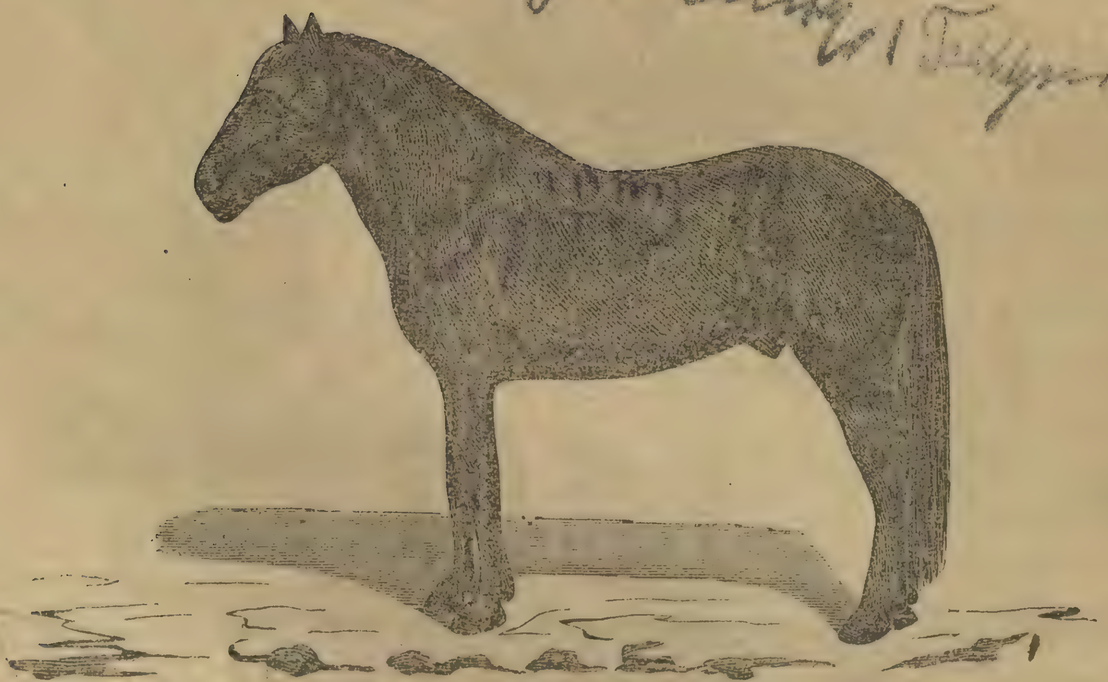

کلیپپیر

خدمت آتلرینی تربیه، آشاتو هم قاراو.

اوزگنك اویگده طوغان قولونك یاخشی خدمت آتی بولسون دیسه‌ك اول وقت قولونلی طورغان بییه نی یاخشی قارارغه کیره‌ك. چونکه قولوننك تربیه‌سی طوغان وقتدن باشلانمیچه بلکه ایرته‌ره‌ك یعنی آناسینك قورصاغنده چاغندانوق باشلانادر: شونك اوچون قولوننی آناسینك رحمده (بالا قاپچغنده) چاغندوق یاخشی قارارغه کیره‌ك.

قولونلی بییه‌گه آوریوك صالماسقه کیره‌ك، چونکه بوندن صوگره بییه آز آشاوچان بولوب اچنده‌گی قولینی کیره‌ك قدر طعامله‌نه آلمیدر. صابان سورو، ییرطرمالاو اگرده بوندن صوك جال ایتدرلسه بییه‌لر اوچون بیك فائده‌لیدر. قولونلرغه ایکی آطنه قالغاچ بییه‌نی هیچ بر اش اشله‌تمیچه فقط ایشك آلدنده‌غنه یورترگه کیره‌ك. آشاتقانده‌ده کونینه ٤-٥ مرتبه

آز آزغنه آشاترغه کیرەك . صالام، کیبەك هم باشقه طوپاس آزقار بیررگه یارامی . قولونلی بییه اوچون یاخشی پچەن ، صولی ، کورپه هم بورچاق هـم کیشر ایلڭ یاخشی آزقه حسابلانادر. ایندی صالام بیرمیچه هیچده ممکن بولماسه اول وقت صابان آشلغینڭ صالامن واقلاب یاخشیلاب کورپه سیبوب بیررگه کیرەك . بووقتدەده صالامنی کوب بیررگه یارامی .

بییه قولونلاغاننڭ صوڭندەده شوشی طریقه صاقلانوب آشاتورغه کیرەك. قولونلاغاننڭ صوڭنده بر آطنالڭ یاخشیسی ایکی آطنه بییه‌گه کونینه ٤ ـ ٦ قداق فقط پچەن هم کورپه، صوُلی یاخود آرپـا اونون جلی صوغه صالوب بولغاتوب بیررگه کیرەك .

یاخشی خدمت آتی اوسدرەسی کیلـگان خواجه قولونون یاخشی تربیەلەرگه تیرش. قولوننی یاش وقتنده یاخشی آشاتو آنڭ کیلەچکده یاخشی خدمت آتی بولووینه یاردم ایتەدر.

قولوننی اوسوب یتکانچه نیچك تربیەلرگه کیرەکلـگن منه بـز حاضر ایتەبز.

بونڭ اوچون ایلڭ اوّل بییه قولونلارغه جلی هم چیستە بر اورون کیرەك. اگرده بییه مثلا قش ویاز کونلرنده ایشلك آلدنده یاخود صارایده قولونلاسه صالقون تییەرگه ممکن. شونڭ برله قولون عمر بویی جزالانرغه طوری کیلەدر. حتی بولای صالقون تییودن کوب قولونلر ئولەلردە . دخیده قولون طوق بولسون اوچون آنارغه یتەرلك سوت بولورغه تیوش. منه شونڭ اوچون بییه‌گه یش یش جلمسراق صو اچرەلرهم آز آزغنه کیشر، چوگندر، جلی صوغه بولغاتقان کورپه ، اون هم یاش اولەن، برله قوشوب قرری آزق آشاتەلر.

قولون طوغاننڭ صوڭندە بر آی آناسی ایلە برگە قالدروب آناسینڭ سوتندن باشقە هیچ برنرسە آشاتماسقە کیرەك. قولون تیزرەك اوسسون اوچون طشقە چغاروب یورترگە کیردك، چونکە بوکاردن قولون تیزرەك اوسوچەن بولادر. آناسی ایلە برگە کتولرگە یبەررگە هم آناسی اشلەگانده آناسی ایلە برگە یورترگە کیرەك. اما بعض بر آول خلقینڭ اشلەوی شیکللی ١٢ – ١٥ چاقرم بولغان براق ییرلرگە، بازارلرغە هیچ بر وقت قولوننی ایەرتوب آلوب یوررگە یارامیدر. بو وقت قولون آرە، آچغە هم آتلر، آربالر طوزدرغان توزان برلە صولو آلادر. بولار قولون اوچون فقط ضررغنە بولوب توشدلر هم بوندن قولونلر آرقلیلر.

قولوننڭ بیشنچی آطنەسندن غنە واق پچەننی اوزی تلەگەن قدر هم کونینە برایکی اوچ صولی بیرو فائدەلی بولادر. شول طریقە صولینی کوندە آز آزلاب آرتدرە باررغە کیرەك. بر یاشی طولوب کیلگانده بیش جیدی قداق صولی بیررگە یاری. ایکنچی آینده قولون جاباغاسون قویە باشلیدر. منە بو وقتدە قولوننی ممکن قدر جلیدەرق طوتو هم اشچوتکە ایلە تازارتوب طورو بیك فایدەلیدر.

دورت آیدن صوڭرە قولوننی آقرون آقرونغنە آناسندن آیررغە مثلا اوّل بر کون آندن ایکی کون منە شوشی طریقە قولون تمام آیریلوب اوزیگنە یوری باشلاغانچە اشلەرگە کیرەك. شولایوق ایمزوینده آزایترغە کیرەك. اگردە مثلا قولون آناسون اوّل اوچ مرتبە ایمە ایکان شونی حاضر ایکی مرتبەگە قالدررغە کیرەك هم ایموب بتکەچدە آیریلوب طوررغە توزملیرەك بولسون اوچون آناسندن یراغراق بیرگە آیروب قویارغە کیرەك. آناسندن آیریلوب طوروی قولونغە بیلە کوڭلسز بولماسون

هم آشاویده اوّلگی آزغندن کوب اوزگارماسون اوچون بووقت قولوننی
تاتلیراق آشاترغه کیرهك . قولون آناسون ایمگهنده اوزینڭ سلامتلگی
هم یاخشی اوسهر اوچون ایڭ کیرهکلی نرسهلرنیگنه آلادر. آناسندن
آیرغاچده منه شول سوتشیکلی یاخشی فایدهلی آزققنه آشاترغه کیرهك.
بونظامنی بیرینه کیترو بیك مهم اشدر.

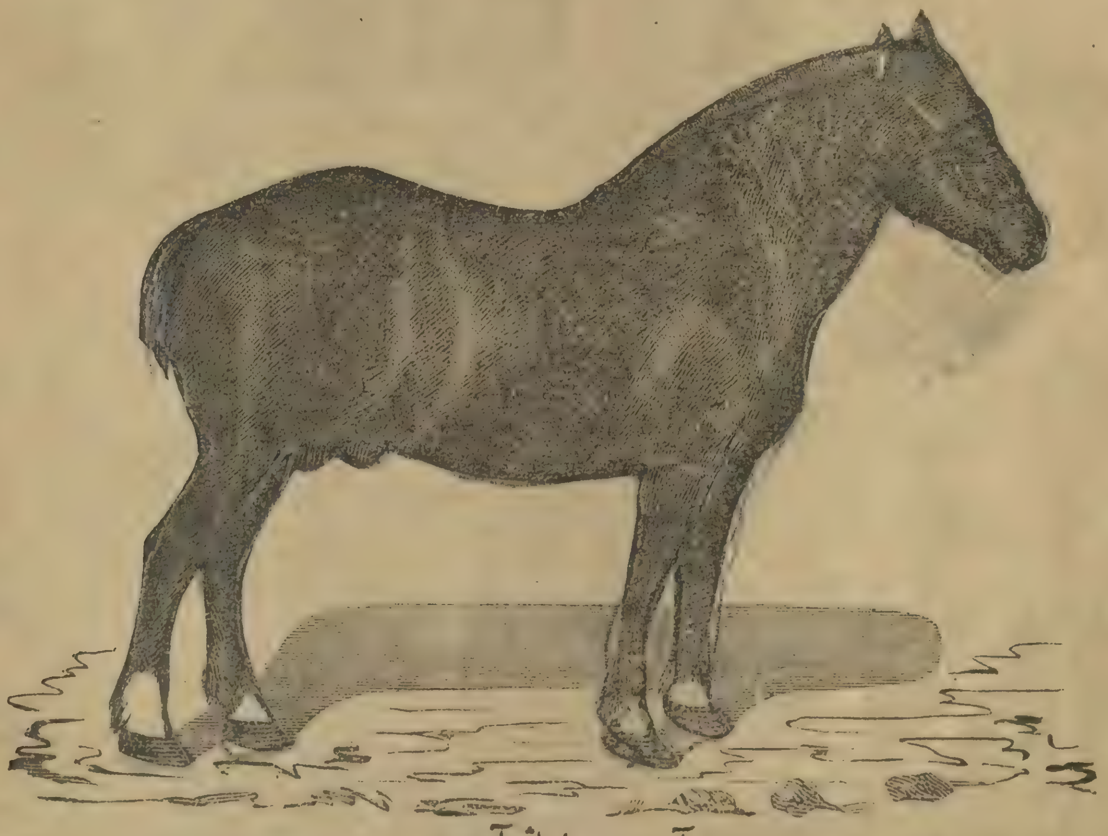

آردین نسلینڭ آیغری

اگرده قولوننی آناسندن آیرغاننڭ صوڭنده نیچك یتدی شولای
مثلا: صالام، کیبهك، قوری پچهنگنه آشاتسهلر (هم شونڭ کبیلرنی)
اولوقت قولوننڭ معدهسی بوزیله، اوسوودن طوقتی هم پچهن قورصاقلی
یعنی بیك زور قورصاقلی برلوب قالادر. بووقت کوچلی هم یاخشی
آتنڭ اوسوون کوتهرگه یارامی بلکه بونڭ کیرسنچه قولون آریغایه،
شول کچکنه کوبی هم آوراشکه بتونلهی یاراقسز بولوب قالادر.

پچەنگە اویرەنگەن قولونغە صولی یاخود بورچاق اونی بیگرەکدە یاخشیسی کونینە قداق یارم - ایکی قداق جیتن اورلغن بیرودر. بونڭ اونون چابقان پچەنگە قوشوب بیرگاندەدە بیك یاخشی بولادر. حاضر ایندی پچەننیدە اولچەوسز بیررگە یارامی. کونینە ١٠ قداقدن هیچ آرتق بولماسقە بیگرەکدە یاخشی بونڭ یارطیسن یعنی ٥ قداقنیغنە بیرودر.

شولایوق قولونلرنڭ سویەکلریني یاخشرترغە کیرەك، چونکە سویەکدن آلار کوچلی آور اشلرگە کونگوچەن هم بدەنلریدە یاخشی یاصالنەدر. قولونلرنڭ سویەکلری تیزرەك اوسسون هم نق بولسون اوچون آلارغە سویەك پاراشوگی بیررگە کیرەك. بونڭ اوچون ایتسز سویەکنی آلوب آپپاق بولغانچە یاندرالردە شونی پاراشوك بولغانچە تویەلر. بونی بالتوشکاغە صالوب کونینە بر ایکی اوج بیررگە کیرەك. بوپاراشوك ایلە قولوننی ایلڭ کیم دیگاندە یاشی طولغانچە آشاترغە کیرەك. بونی قولوننی بیيەلرگەدە بیرودە بیك فائدەلیدر، چونکە بوکاردن قولوننڭ سویەکلری آناسینڭ قارنوندە وقتدوق یاخشی اوسە باشلیدر. یاشلری طولغان قولونلرنی هوا یاخشی بولغان وقتلردە کوتەرگەدە یاریدر. اگردە هوا یاڭغرلی، قاطی ییللی کونلردە بولارنی کتودن صاقلانورغە کیرەك. چونکە بووقت قولونلرنڭ صالقون تیوب آورو احتماللری بار. اگردە قولونلر یاش چاغلرندە آورسەلر نچار اوسوچەن هم بدنلری نق بولماوچەن بولالر. قولونلرنی آچ کویگە هیچ بر وقت کتوگە یبەررگە یارامی بولارنی کتوگە یبەرر آلدندن آزراق پچەن آشاتوب چغاررغە کیرەك.

اوسوب کیلگان خصوصا برایکی یاشلرندەگی قولونلرنی یشرەك هم معدەلرن آورایتمی تورغان آزق آشاترغە کیرەك. قش کونلرندە

ایکی یاشلرندەگی طایلرغە ١٢ ـ ١٥ قداق پچەن برلە ٨ ـ ١٠ قداق صولینی ٤ ـ ٥ کە بولوب بیررگە کیرەك . بویاشلرندە یعنی ایکی طولوب اوچکە چققاندە شول آزقلرغە قوشوب صالام بیگرەك باغشیسی صالامنی چابوب بیررگە کیرەك . بونی کونینە ایکی قداقدن آرتق بیررگە یارامی . اوچونچی یاشینڭ آخرلرندە چابقالاغان صالامغە صولی یاخود کورپە سیبوب هیچ بر قورقمیچە بیررگە کیرەك .

اوچ طولوب دورتکە چققاچ ١٢ ـ ١٥ قداق پچەن، ١٠ ـ ١٢ قداق صولی هم ٣ ـ ٤ قداق چابقان صالام بیرە باشلارغە کیرەك .

قولونغە بیرە تورغان آزققە مثلا صولیغە هم بولغاندە ان نرسەگە قوشوب طوزدە بیررگە کیرەك . بونی قولوننڭ ٢ ـ ٣ یاشندن باشلاب کونینە بر ایکی قداق بیرو یتەدر . قولونلر بوطوزدن آزقنی یاراطوب آشاوچەن، تری، کوڭللی هم سلامت بولالر . طوز زور حیوانلر اوچون ده شولایوق فائدەلیدر .

عادتدە اوچنچی یاشندەگی طاینی یکل اشلرگە هم بوش آربا، چانالرغە جیگوب اویرەتەلر . بولارنی بیك صاقلانوبقنە ، صوقمیچە هم قچقرمیچە باقرمیچەغنە اشلرگە کیرەك . گرچە یکل اشدە بولسەدە جیگارگە آشغرغە یارامی . اوچ طولوب دورتکە چققاچقنە یکل اشلرگە جیگە باشلارغە یاریدر . بوطاینی ایرتە اشکە قوشو آنی حالسزلندرە، آکارغە اوسەرگە اوڭغایسزلی هم آخردن تمام کوچسز بولوب قالادر . بوندی آتلرنی «تارتلغان» (قوورلغان) آت دیەلر .

دورتنچی یلنڭ آخرلرندە آتنی زور آتقە حسابلارغە یاریدر . بووقت آنی آشاتورغەدە مشقتی آزبولادر؛ بووقت بوکارغەیاش وقتندە بیررگە یارامی طورغان آزقلرنیدە بیررگە یاریدر . شولایدە بولسەآزق بیرگاندە چامادن طش بیررگە یارامی چونکە بووقت آزق گرچە یاخشی بولسەدە زور آتلرنیدە بیك تیز بوزارغە ممکندر .

آشاتودن باشقه‌قولونلرنی دخی‌باخشی‌هم‌اعتبار ایله قارارغه‌کیره‌ك. آلارنی یش یش یومشاق‌اشچوتکه ایله تازارتوب هم‌کون صاین‌بته‌رلك قدر آستلرینه جه‌یوب طوررغه کیره‌ك. آستقه توشه‌رگه ایلك یاخشیسیده آرش صالامیدر. بونی ٥ – ٦ قداق یعنی یارتی کولته صالنه‌در. اچرگانده چیسته هم جامساراق صواچررگه کیره‌ك. اگرده صوقویودان یاخود چیشمه‌دن آلونسه آنی قویاشده بر آزجلتوب اچررگه کیره‌ك.

تیرله‌گان قولونلرغه زور آتلر شیکلی‌اوك تیرله‌گاچده صالقون صو اچررگه یارامی. بونناردن بیك قیذلق ایله توزه‌له تورغان آقصاقلق حاصل بولادر. اگرده اشدن صوڭ بیك قاتی تیرله‌گان آتنی کتوگه یاخود یاشل اوله‌نگه یبه‌رگانده شولوق واقعه حاصل بولادر.

آتنی تیرله‌گاننڭ صوڭنده هر وقت بر ایکی ساعت صووتقاچقنه اچررگه کیره‌ك. بو وقتده‌ده فقط جلمساراق صوغنه ضررسزدر.

آیغر طایلرنڭ ایکنچی یاشلرنده قوهٔ شهوت‌لری کوچه‌یه‌کندن کتوده‌گی بییه‌لر ایله یوریده باشلیلر. منه شولای یورته‌س اوچون بو وقتده آلارنی بییه‌لردن آیرم آصرارغه کیره‌ك، چونکه بییه‌لر بولاردن بوکله‌نوب هیچ براشکه یاراقسز هم قوّتسز قولون طودرالر.

آیغر برله‌بییه‌نی هیچ بروقت ٤ – ٥ یاشلرندن ئلك چابشدررغه یارامی‌در.

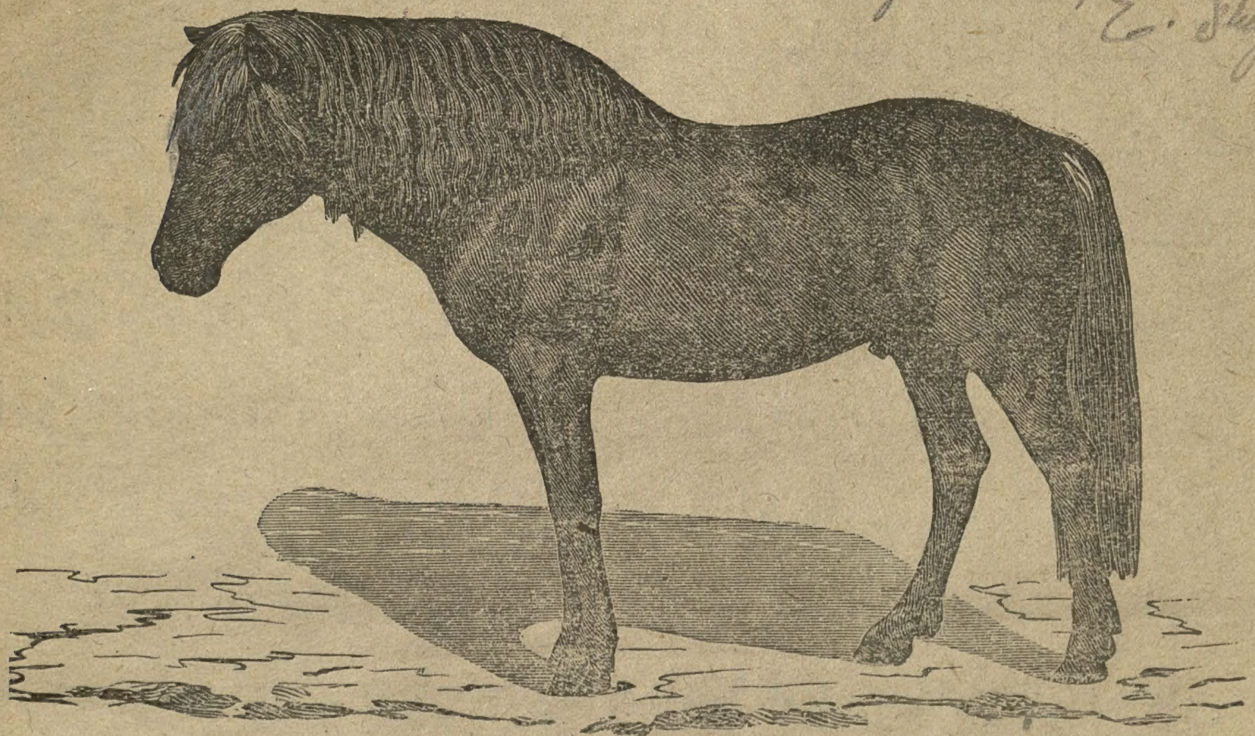

فین آتی

اش اشله‌گانده آتلرنی هیچ بر وقت تمام آرتقانچه یورتمه‌سکه هم یته‌رلك قدر جال ایتدررگه کیره‌ك. جال ایتدررا وچون آلارنی آبزارلرغه قویارغه کیره‌ك آلار بونده بیك یاخشی جال ایته‌لر. کوب وقت آول خلقی کوندز قزو وقتلرده اشله‌دکلرندن صوڭره آتلرن جال ایتدرر اوچون کتوگه یاخود یالانغه‌قوالیلر. بوحیوانناڭ سلامتلگنه عین ضررغنه بولادر، بووقت حیوانننی تورلی چبنلر، چرکیلر ، کیگاونلر هم شونڭ شیکللی باشقه سویه‌کسز حیوانلر خفالادقلرندن بولار شول چبنلر ایله بولشوب بر یاقدن آشامی وا یکنچیدن بورچیلوب جال ایته‌سی اورنغه بیگره‌کده آرا شونڭ اوچون ایرته توروغه نچارده اشلیلر.

حاضر بز آتنی نی طریقه ونیچك آشاتقانده اول آت سلامت‌هم آڭا فائده‌لی بولاشول حقده سویلیبز. شونڭ اوچون بز بونده آول خلقنده بولا تورغان آزقلرنڭ قایسیلری هم‌نیندیلری فائده‌لی ایکانینی قاریبز.

آتلرغه بولارنی کونینه یارطی پودهم کوبره‌کده بیررگه یاریدر. لکن یاخشیلاب کیسکه‌لب یاخود ایزوب بیررگه کیره‌ك. بو آزقلر خصوصا یازهم کوز کونلرنده هوانلرنی قشقی آزقدن جایگیگه، جایگیدن قشقیغه کوچرگانده بیگره‌ك فایده‌لیلردر. کوزکونلرنده مثلا آتلرنی قوری آزقه‌ـصالامغه، پچه‌نگه هم اورلققه کوچرگانده بر یاخود ایکی آطنه مقداری توش، قنلرنده شوشی آزقلرنی بیررگه کیره‌ك. بو وقت آتنڭ اچی آورتمیدر. اگرده آتلر قوری آزقه قاپلت کوچرلسه‌لر آلارنڭ اچلری آورته‌در. آتلرنی بر آزقدن ایکنچی تورلی آزقغه کوچرگانده خصوصا بو، از بییه‌لرنی شول یوغاریده ایتلگان طریقه آقرنلق ایله کوچررگه کیره‌ك یوق ایسه آلار قولونلرن صالورغه ممکندر.

بوندی نرسه‌لر ایله آشاتقانده بلوب هم حساب برله آشاترغه کیره‌ك. اوزاق وقتلر مثلا هر وقت برنگیگنه آشاتلسه بو فقط ضررغه، چونکه بوندن صوکره آتلرده اچ کیتووی حاصل بولاده آتلر شوندن آرقلیلر. یوغاریده بز ذکر قیلغان طریقه کونصاین کیره‌ك قدر یگنه آشاتلوبده آندن بولارنی بر آزوقتلر آشاتلمی تورسه شول فایده‌لیره‌قدر. مثلا آتقه بر ایکی آطنه‌لر چاماسی برنگی یاخود کیشر آشاترغه کیره‌کده آندن بولارنی تاشلاب ینه شولقدروك وقت بولارغه قوری آزقغنه آشاترغه کیره‌ك. بوندی نرسه‌لرنڭ اوزگده کوب بولولری هیچ برضرر بولمیچه کوب وقتلرده فایده‌غنه کیتره‌لر.

مثلا پچه‌ن، صالام، اورلوقلر هم شولارشیکللی باشقه نرسه‌لر یتمه‌گانده آتلرغه بولارنی آشاترغه ممکندر. بو نرسه‌لرنی آتلر بیك سیه‌روب

کیتسه‌لر آشاتو بیك فایده‌لیدر. صاقاو بولغان آتلرغه کیشر آشاتلسه صاقاولری یکْللك ایله بتوب سلامتلنه‌لر بو نرسه‌لر یورط حیوانلرندن باشقه‌لرینه‌ده آشاترغه یاریدر.

هر بر خواجه بولغان کشی بونرسه‌لرنی نیقدر کوب چه‌چسه‌ده ئه‌رمگه کیتمه‌گانلگی بلنه‌در. شونڭ اوچونده آرتق بره‌نگیلرنی کیشرلرنی هم چوگندرلرنی صاتارغه آشوقماسقه کیره‌ك چونکه بولار اوز حیوانلرڭ اوچونده بیك یاخشی خصوصا باشقه آزقلر یتمه‌گان چاقلرده بولارنی آشاترغه یاریدر.

شوشینڭ ایله خدمت آتلری حقنده‌غی کیڭاشبزنی بتردکبز بعدنده بو کتابنڭ اچنده نیلرئه‌یتلدکنی هر خواجه - ییر ایه‌سی بولغان کشی اعتبارسز قالدرماس دیه اوشانه‌بز. بو کتابنی اوقوغان یاخود طڭلاغان کشی آتلرنی بلوب صایلاب آلغانده، بلوب تربیه‌له‌گانده، قاراغانده وبلوب آشاتقانده اوزینڭ مشقتلرینی قاپلایاچاغنی آڭلاسه کیره‌ك. بووقت آتلر کوچلی، اشکه‌ئه‌رسز هم بییه‌لر یاخشی قولونلر کیتروچه‌ن بولالر.

صوڭ